

Nu voi încerca să insist prea mult asupra originii mitologiei și implicit a tradițiilor noastre, dar, consider că încercarea, pe care am făcut-o în numerele trecute, de a stabili originea geto-dacă a românilor precum și importanța acestor strămoși ai noștri în istorie și în lume, era absolut necesară. Faptul că susțin importanța fondului geto-dac în mitologia noastră, nu anulează însă contribuția, obiectivă și evidentă, latină. Cele două ipoteze se susțin și completează una pe alta, ele fiind complementare.

După cum citim și în Romulus Vulcănescu, Mitologie Română, acesta referindu-se la ipoteza daco-latină a mitologiei române, afirmă că a publicat, cu ani în urmă, un studiu referitor la mitogeneza română „în care am remarcat proporția aproximativă a celor două componente mitologice (dacă și latină) în structura mitologiei române”, și subliniază că a susținut atunci, că mitogeneza este un aspect al culturogenezei române și culturogeneza la rândul ei un aspect al etnogenezei române. “Mitogeneza a fost și a rămas latura dinamică, nervum rerum-ul cultural al etnogenezei” Pentru a sesiza complexitatea și complementaritatea acestei probleme, citează câteva exemple concludente de conținuturi și expresii mentale ale unor mituri dominante în mitologia română, pe care le vom enumera și noi, considerându-le relevante: „Conținutul unor mituri daco-getice, susține el, resemnificate de expresia mentală latină: mitul arborelui cosmic ca arbore sacru, mitul moșilor și strămoșilor ca lari și penaiți, mitul morții, ca Fatum și Parce, mitul spiritelor rătăcitoare ca strigoi și fantome, mitul cerului tatăl, ca Uranus, al pământului mumă ca Mater Terra sau Gaea etc. și, invers: conținutul unor mituri latine resemnificate după expresia mentală daco-getică: mitul ciclopilor și al gigantomahiei, mitul lui Apollon și al Dianei, mitul izvoarelor sacre, unele mituri meteorologice și calendaristice, câteva mituri animaliere și de bestiar, mitul lui Hercule, istoria mitică a împăratului Traian (care nu trebuie confundat sub raport tematic cu mitul istoriat al împăratului Traian și al principesei Dochia). Ei bine, toate acestea sunt logice dar, nu trebuie să uităm că, de-a lungul vremii, poporul nostru a trăit pasager, împreună cu unele popoare în migrație și, evident, că și ele au lăsat unele urme, interferențe și influențe culturale care, uneori pot fi depistate cu ușurință. Astfel este cazul cu popoarele neo-indoeuropene slave și germanice din evul-mediu, precum și unele împrumuturi provenite de la popoarele migratoare așezate temporar pe teritoriul Daciei postromane. Celții, de pildă, au lăsat câteva urme culturale în substratul mitologiei române, pe noi, după cum afirmă Romulus Vulcănescu în op. cit. “ne interesează îndeosebi cele mitice, care au pătruns în mitologia dacă, apoi daco-romană și, în cele din urmă, prin ereditate culturală, în mitologia română.” Celții, care au conviețuit cu protodacii și dacii din sec. III î.e.n. până în sec. I e.n., cu unele prelungiri chiar și după cucerirea Daciei de către romani, timp în care au pătruns și elemente din viața spirituală celtică în cultura și chiar și în mitologia dacă. Vulcănescu, referindu-se la Celtica lui Pârvan, menționează că Pârvan îi prezintă „pe celți ca locuitori ai Daciei, ca element cultural în Dacia, și studiază celtizarea Daciei și celtismul în arta dacă.” Mergând pe urmele lui Pârvan, Al Nour (citat de R. Vulcănescu), „descrie <totemismul calvin celtic>. Tribul celtic al galaților se considera fiii unei iepe sacre. Mit care s-a transformat în basmul mitic al lui Ion Creangă, în Făt frumos fiul iepii.” Unele elemente de cultură celtică s-au transmis în viața spirituală a dacilor și, prin dacoromani la români, chiar până în epoca noastră, subliniază R. Vulcănescu, citând lucrarea de sinteză a Virginiei Cartianu, Urme celtice în spiritualitatea și cultura românească, în

care autoarea consideră celtismul „o componentă în spiritualitatea și cultura românească.” Studiul respectiv, abordând celtismul de pe pozițiile etnologiei române, „scoate în evidență <corespondențele celtice în ornamentica românească>: crucea înscrisă în cerc și spirala înălțuită. Motivul <roatei solare> cu patru spițe, descoperit în arta popoarelor succesoare celților, în secolul V e.n., cu inscripții în alfabetul ogam, se întâlnește, bineînțeles fără inscripții, în arta populară românească, în crucile funerare din Maramureș și din Țara Hațegului. Cercetarea paralelă de arheologie celtică și artă populară românească e revelatoare. Asimilările de motive celtice în literatura populară românească se referă la unele animale totemice devenite mai apoi embleme pentru mitologia celtică: mistrețul (uneori porcul) și cerbul. Aceste animale <apar frecvent în basmele și superstițiile poporului român>”. Referindu-se la Vânătoarea rituală și la semnificațiile religioase ale sacrificării unei fiare, care sunt atestate și în Orientul Apropiat antic și în lumea mediteraneană și romană, sub formă de ritualuri, mituri, legende sau simple amintiri supraviețuind la nivel folcloric, Mircea Eliade în “De la Zalmoxis la Genghis-Han”, ajunge la concluzia că „<universurile imaginare> solidare cu asemenea sisteme mitico-rituale au fost cunoscute în Dacia și în restul Europei orientale, pentru că ele se regăsesc în creațiile folclorice.” <Mitologia cerbului> este și ea atestată în folclorul românesc. „Dar e greu de precizat care structuri sunt autohtone (adică aparțin protoistoriei balcanice) și care este aportul, mai recent, al legendelor orientale”. Și, scoțând în evidență numărul mare și

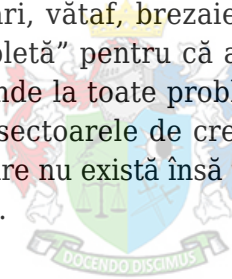
INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

Apare sub egida Fundației Literar Istorice „STOIKA”

Independența prin cultură

variat al povestirilor care pun în scenă vânătoarea unui cervideu pe care urmărindu-l se ajunge într-o țară necunoscută, sau se pătrunde în Infern, în fine se ajunge la o schimbare radicală a situației, la „o ruptură de nivel”, care fondează un nou mod de a exista. Raportându-le la evenimentele „istorice”, aceste mituri și legende, consideră Mircea Eliade, constituie începuturile prin excelență, originea, actul de întemeiere și devin mai târziu, punctul de plecare și modelul exemplar în istoriografiile naționale. În sentimentul naturii din opera literară populară, dar și cultă, /se simte atitudinea celtică în fața unor mistere cosmice/ (la M. Eminescu, Calistrat Hogaș, M. Sadoveanu), și în ceea ce privește concepția morții, în poezia populară română, făcând unele aluzii la Marea Trecere din lumea celor vii în lumea umbrelor. Dar și în ceea ce privește căutarea idealului și înlăturarea obstacolelor există similitudini celtice la

români. Concepția celților în ceea ce privește sacrificiul uman pentru realizarea unui scop înalt, se apropie de sacrificiul din legenda Meșterul Manole. După cum consideră Virginia Cartianu, prin aportul celtic, poporul român „își descoperă una din dimensiunile lui istorice”, indoeuropene. Un caz asemănător este și în ceea ce privește măștile populare, de pildă dansul pantomimic al coarnelor de cerb, în România, se aseamănă, în unele din elementele lui coregrafice, cu dansul coarnelor de cerb din Anglia. Iar masca de bour, de taur sau bou amintesc de daci pe de o parte, de tauroclasia și tauroclasiile din Taurida și orașele Mediteranei și, pe de altă parte, de cultul taurului la celți. Cât despre reminiscențele paleofolclorice gotice în mitologia română, acestea l-au preocupat pe B.P. Hasdeu în legătură cu mitul vechi germanic al zeiței Filma din Dacia. Și alți istorici și cercetători au consacrat studii influenței gotilor asupra mitologiei române. Influența slavă în mitologia română este o problemă mai complicată. În procesul conviețuirii dintre români și slavi, cei din urmă au fost asimilați, prin asimilare, în cultura română au pătruns, în deosebi, elemente de viață materială și spirituală (lexicale și mitice). Influențele lor asupra populațiilor autohtone din sud-estul Europei s-a produs mai cu seamă în domeniul mitologiei demonologice. Iar în ceea ce privește vechea slavă bisericească, nu s-a menținut datorită slavizării, ci tradiției culturale păstrate de clasa stăpânitoare feudală românească, după cum afirmă R. Vulcănescu, citându-l pe P.P. Panaitescu. Elementele mitice slave s-au remarcat, mai cu seamă, după cum spuneam, în onomastica și imagologia demonologică. După părerea Ancăi Irina Ionescu, care a avut o contribuție deosebită în domeniul lingvisticii mitologice de factură slavă la români, din terminologia credințelor populare ale slavilor, care pătrund în lexicul mitologic român, sunt termenii de : duh rău, satana, samodiva, moroi, cobe , mocoș, samca, hala, vampir, vârcolac, vila, baba iaga etc. Interesante pentru studiul mitologiei române sunt și împrumuturile mitologiei slave din limba română: strigă, strigoi, drac, balaur, călușari, vătaf, brezaie. Vulcănescu demonstrează că, mitogeneza română, în ansamblul ei, este „completă” pentru că acoperă toate sectoarele gândirii mitice autohtone, în evoluția ei istorică și răspunde la toate problemele ridicate de spiritualitatea română. Și remarcă faptul că, ea cuprinde toate sectoarele de creație mitică: demonologia, semideologia, deologia și eroologia. Între aceste sectoare nu există însă un echilibru prestabilit, ci unul dinamic datorat evoluției dialectice a gândirii mitice.

Independența prin cultură

„Spre exemplu, subliniază el, sectorul demonologic a căpătat o pondere apreciabilă în perioada comunei primitive și apoi în a migrației popoarelor euroasiatice, datorită impactului cu mitologiile lor demonologice. Sectorul eroologic a căpătat la rândul lui o pondere apreciabilă, în perioada feudală, de luptă eroică împotriva opresiunii și exploatării interne și externe a popoarelor în sud-estul Europei.”

Așadar, Vulcănescu ajunge la concluzia că, Mitologia română se bazează pe trei substraturi, trei nivele de activitate mitologică, care fac corp comun: 1.mitologia sătească; 2.mitologia confesiunii creștine; 3.mitologia reconstituită ca atare de oamenii de știință sau literați și artiști care au preluat și adaptat, transliterat și transsimbolizat materiale din celelalte două mitologii paralele. Vulcănescu consideră că mitologia sătească e sursa primară de alimentare a mitologiei române iar mitologia confesiunii creștine sursa secundară. Deși uneori sunt contradictorii, ele stau totuși la baza mitologiei reconstituite de oamenii de știință. Iată cum explică el fenomenul: „În cazul poporului român, primele două sisteme de mituri: sistemul sătesc (dac,daco-roman și român) și sistemul confesional creștin (daco-roman creștin, străromân și român creștin) s-au dezvoltat într-o permanentă interacțiune de forme, de credință și de organizare culturale. În mitologia sătească se reflectă, pe de o parte adstratul mitic provenit din conviețuirea parțială a autohtonilor cu migratorii pe teritoriul Țărilor Române și, pe de altă parte, suprastratul mitic tolerat sau incorporat în creștinismul de tip ortodox. Suprastratul mitic creștin a înlocuit treptat mitologia folclorică, arhaică, printr-o paramitologie folclorică creștină sau prin ecoul folcloric al unei mitologii creștine ortodoxe.” Cum poporul român este un popor de munteni, în mitologia română „domină concepția despre viață

și lume a celui deprins cu viziunea cosmică a muntelui. /.../ Ca o creație a oamenilor de munte, mitologia română este în esența ei, silvomontană și, totodată pastoralagricolă sau agro-pastorală,” conchide Vulcănescu. Așa că putem încheia și noi considerând că mitologia română, reconstituită științific, prezintă în ansamblu valoarea unui document etnoistoric, de proporții naționale și cu implicații internaționale care atestă capacitatea de creație mitică a poporului român.

Beatrice Kiseleff

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

Apare sub egida Fundației Literar Istorice „STOIKA”

Independența prin cultură